

Danmarks bedste friluftskommuner

Analyse af danske kommuners forudsætninger og indsats for friluftsliv i 2023

En rapport der afdækker de danske kommuners naturmæssige forudsætninger og aktive indsats for at skabe gode muligheder for befolkningens friluftsliv.

Friluftsrådet

Indhold

side 3	Forord
side 4	Indledning
side 5	Metode
side 7	Forudsætninger for friluftsliv i kommuner
side 14	Kommuners indsats for friluftsliv
side 22	Konklusion
side 25	TEMA: Formidling
side 26	Udvikling fra 2021-2023
side 28	Bilag

Danmarks bedste friluftskommuner

Udgivet af Friluftsrådet, 2023

ISBN: 978-87-7764-037-7

Forfattere: Sven-Åge Westphalen og Sabine Pedersen

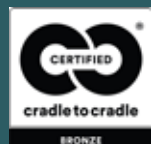
Layout: Lene Bidstrup

Foto: Adam Grønne og Colourbox

Rapport, data og metodebeskrivelse kan downloades fra Friluftsrådets hjemmeside www.friluftsradet.dk

Svanemærket tryksag

1. Kommuner skal fremme muligheder for friluftsliv

Friluftsliv kan vække glæde, forundring og aktivitet for alle aldersgrupper. Det kan skabe livskvalitet, fremme sundhed og styrke bevidstheden om, at naturen er vigtig og værd at passe på. Dermed kan friluftsliv også bidrage til løsningen af flere af de store udfordringer, vi som samfund står over for: Naturen er under pres, befolkningens fysiske og mentale sundhed halter, og mange børn og unge mistrives. Der er derfor mange gode grunde til at prioritere naturen og friluftslivet, og mange potentielle synergieffekter at høste.

Kommunerne en af de vigtigste aktører inden for natur og friluftsliv. Det gælder også selv om kommunerne kun ejer 4,4 % af det samlede naturareal i Danmark. Dels fordi de som myndighed har et planlægningsansvar i forhold til arealanvendelse og skal sikre at eksempelvis naturbeskyttelsesloven overholdes. Men også fordi naturen og friluftslivet i høj grad er med til at sikre livskvalitet hos borgerne. Mulighederne for at opleve naturen og dyrke friluftsliv er meget efterspurgt af lokale borgere og turister – og friluftslivet kan bidrage til lokal stolthed og et aktivt foreningsliv.

Inspiration til udvikling af friluftslivet

Denne analyse af friluftslivets muligheder i Danmark viser, at uanset hvilke naturmæssige forudsætninger der er, så kan en kommune gøre en

forskel for borgernes muligheder for friluftsliv. Derfor kan jeg kun opfordre alle kommuner til at tænke friluftsliv med fra start i alle projekter og ikke mindst tænke friluftslivet på tværs af forvaltninger.

Vi håber, at analysen vil inspirere kommunerne til at engagere sig endnu mere i udviklingen af friluftslivet og investere yderligere i Danmarks billigste og mest benyttede arena for fysisk aktivitet, nemlig naturen. Både så vi får mere og rigere natur, men også så vi får endnu mere og bedre samarbejde og udvikling mellem stat, kommuner og private lodsejere til gavn for natur, klima, miljø, biodiversitet og friluftsliv.

Annesofie Bjerre
Formand for Friluftsrådet

2. Indledning

Friluftsrådet udgav i 2021 den første analyse af Danmarks bedste friluftskommuner. I 2023 har vi gentaget og opdateret analysen baseret på de samme grunddata, fortsat med fokus på forudsætningerne for friluftsliv i kommunerne og på kommunernes indsats for at støtte friluftslivet.

Opgørelsen af natur, og hvem der ejer arealerne, er relativt konstante og viser ikke de store forskelle fra 2021-analysen og til 2023. Til gengæld er der sket en markant forbedring af kommunernes indberetninger til GeoDanmark, som danner grundlag for analysen. I 2021 var der indberettet godt 5.900 friluftsfaciliteter, hvor der i 2023 er over 8.300. Og i 2021 var der indberettet knapt 34.000 kilometer ruter til friluftsliv, hvilket i 2023 er steget til over 47.600 kilometer ruter.

Omfanget af natur, statslig og kommunalt ejet natur, privatejet natur, landbrugsareal samt antallet af friluftsfaciliteter, ruter samt friluftsliv og naturmærkninger er fortsat de helt centrale faktorer, fordi det overordnet set er dem, der afgør, hvilke muligheder lokale borgere og besøgende har for friluftsliv i den enkelte kommune. Denne analyse beskæftiger sig altså helt overordnet med, i hvilke kommuner der er de bedste muligheder for at udøve friluftsliv.

Forudsætninger for friluftsliv belyses gennem objektive og relativt statiske faktorer, som den enkelte kommune kun i begrænset omfang kan ændre ved, for eksempel hvor lang kystlinje hver enkelt kommune

har. Samtidig belyser analysen, i hvilket omfang den enkelte kommune gør en aktiv indsats for at understøtte friluftslivet, for eksempel ved at etablere friluftsfaciliteter, oprette stier og ruter samt ved at gøre brug af Friluftsrådets eller andres mærkningsordninger. Til sammen giver de to perspektiver – baseret på objektive, kvantitative og offentligt tilgængelige data fra primært Geografiske Fagdata fra GeoDanmark samt fra Danmarks Statistik – et godt billede af, hvilke kommuner der er de bedste friluftskommuner i Danmark.

I 2023 udgaven er der desuden også et tema om formidling. Temaet indgår ikke i den samlede vurdering af kommunernes indsats, men formidling om naturen, faciliteter mv. er en væsentlig del af kommunernes samlede indsats for at få folk mere ud i naturen.

Analysen kan med fordel suppleres med andre analyser, for eksempel om hvorvidt kommuner har en friluftspolitik, om borgernes konkrete nærhed til natur, friluftsfaciliteter og ruter, om brugen og integrationen af naturcentre i daginstitutioner, skoler og sfo, om mulighederne for hverdagsfriluftsliv såvel som længerevarende friluftsture i den enkelte kommune og om kvaliteten af eller adgangen til den lokale natur forhindres af infrastruktur som motorveje, jernbaner mv.

3. Metode

Det er væsentligt at være opmærksom på, at "kommune" bruges i to betydninger i denne analyse. Dels som arealafgrænsning og dels som myndighed. I Analysen af forudsætninger for friluftsliv i kommunerne benyttes "kommune" som arealafgrænsning, hvor kommunen som myndighed kun har lille eller ingen indflydelse.

I analyser af kommuners indsats for friluftsliv benyttes "kommune" som udtryk for kommunen som myndighed, idet kommunen spiller en aktiv rolle i forhold til friluftsfaciliteter, ruter og frilufts- og naturmærkninger.

Alle variabler præsenteres særskilt via en simpel rangordning, hvor alle kommuner rangordnes 1-98 inden for den enkelte variabel. I rapporten præsenteres 10 kommuner med mest hhv. mindst inden for de enkelte variabler.

Derefter sker der en sammenligning på tværs af variabler. Det sker med udgangspunkt i de reelle tal, fx hektar naturareal og antal faciliteter, og ikke som fx procenter. Fordelen ved at bruge de reelle tal frem for

procenter er, at forskelle mellem bykommuner som Frederiksberg og Albertslund og landkommuner som Thisted og Ringkøbing-Skjern forbliver mest muligt synlige.

Dog inddrages der en relativ variabel vedrørende kommuners indsats for friluftsliv, hvor kommuneejede friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger opgøres i forhold til pr. 10.000 indbyggere. Der bruges her en relativ variabel for at kunne sammenligne kommunerne på et ensartet grundlag i forhold til de faktorer, som kommunen selv har direkte indflydelse på.

Friluftsrådet har valgt at sammenligne kommunernes forudsætninger og indsats for friluftsliv baseret på en gruppering af kommuner, dvs. ikke en simpel rangordning 1-98. Dels fordi de kvantitative data kun er en del af det samlede billede, og dels fordi der er mange faktorer også blandt de kvantitative data, som afspejler kommunen som geografisk område, men som kommunen som myndighed kun har lille eller ingen indflydelse på, fx mængden af statslige naturarealer og mængden af landbrugsarealer.

Data anvendt i analysen

Alle data i analysen består af objektive og offentligt tilgængelige data fra Danmarks Statistik, GeoDanmark, SKAT, UNESCO og Friluftsrådet. Data består af:

- Arealdata; opgøres i hektar
- Kystlinje; opgøres i kilometer
- Ejerforhold til arealer, opgøres fordelt på hhv. kommune, stat og privat/andet
- Friluftsfaciliteter; opgøres i type og antal
- Kilometer ruter; opgøres i type og km (samlet længde)
- Ejerforhold til friluftsfaciliteter; opgøres fordelt på hhv. kommune, stat og privat/andet
- Mærkninger for friluftsliv og natur, herunder Friluftsrådets mærkningsordninger Grønne Spirer, Grøn Skole, Blå Flag, Danske Naturparker, Badepunkt og Vinterbadepunkt samt UNESCO's mærkningsordninger. Opgøres i type og antal.
- Befolkning opgøres i antal (population)

Variabler i analysen

Følgende variabler indgår i analysen:

1. Naturareal i kommunen
2. Landbrugsareal i kommunen
3. Kystlinje i kommunen (km)
4. Naturareal i kommunen ejet af kommunen
5. Naturareal i kommunen ejet af staten
6. Naturareal i kommunen ejet af private
7. Friluftsfaciliteter i kommunen
8. Samlet længde ruter i kommunen (km)
9. Mærkninger for natur og friluftsliv
10. Kommuneejede friluftsfaciliteter pr. 10.000 indbyggere
11. Kommuneejede ruter pr. 10.000 indbyggere
12. Mærkninger for natur og friluftsliv i kommunen pr. 10.000 indbyggere

Sammenligning på tværs af data sker i tre trin

1

For hver af de 12 variable der indgår i analysen foretages en gruppering af kommunerne i tertiler, dvs. kommunerne inddeles i tre grupper med (cirka) lige mange kommuner efter, hvor meget eksempelvis naturareal den enkelte kommune har. Derefter tildeles hver kommune en score mellem 1-3 point for hver variabel afhængig af hvilken gruppe kommunen tilhører.

Eksempelvis: De 32 kommuner der har mest naturareal vil blive tildelt en score på 3 point. De 33 kommuner, der har "middel" naturareal vil blive tildelt en score på 2 point. De 33 kommuner der har mindst naturareal vil blive tildelt en score på 1 point.

Hvis denne fordeling brydes, fordi to eller flere kommuner har lige meget fx naturareal og som bryder inddelingen i tertiler, får disse kommuner tildelt det høje antal point.

2

Hver kommunes forudsætninger og indsats for friluftsliv vurderes derefter ved at beregne kommunens samlede point score ved at summere antal point inden for henholdsvis:

Forudsætninger for friluftsliv i kommunerne, der omfatter variable om:

- Naturarealer og kystlinje
- Ejerform til naturarealer

Kommunernes indsats for friluftsliv, der omfatter variable om:

- Friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger i kommunerne
- Kommuneejede friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger pr. 10.000 indbyggere

3

Hver kommune kan opnå en score for hhv. forudsætninger og indsats for friluftsliv mellem 6-18 point. Denne score omsættes til et kvalitativt udsagn efter følgende skala:

6-9 point = Under middel

10-14 point = Middel

15-18 point = Over middel

For en detaljeret beskrivelse af metode henvises til Friluftsrådets hjemmeside. Her findes også alle data samt mellemregninger, der er benyttet i analysen.

4. Forudsætninger for friluftsliv i kommuner

Data i kapitel 4 er arealdata via et specialudtræk fra Danmarks Statistik (DST), befolkningstal er fra DST, ejerforhold er fra Skat men præsenteret af DST, data om kystlinjen er fra GeoDanmark og kommunefordelt af Septima.

4.1 Betydningen af mængde, type og ejerskab til natur

Mængde og type af natur er afgørende for udøvelsen og kvaliteten af friluftsliv. Derfor opgøres arealer og kystlinje kvantitativt og i absolutte tal, fordi det direkte viser, hvor meget og hvilken natur der er i en kommune.

I denne undersøgelse skelnes der mellem naturarealer, dvs. eng, mose, hede, overdrev, skov, klit, søer og vandløb, og landbrugsarealer, som er arealer med frugttræer, juletræer og landbrugsafgrøder som græs, korn og rodfrugter. I naturarealer vil der generelt altid være adgang som muliggør friluftsliv, herunder også i privatejede produktionsskove, mens der i landbrugsarealer generelt vil være begrænset adgang for friluftsliv.

Skov og strand er de to mest populære naturtyper til friluftsliv¹. Derfor supplerer kystlinje arealdata. Skov indgår som en del af naturarealet og er ikke en selvstændig variabel ved den tværgående sammenligning. Omfanget af skov præsenteres dog særskilt i bilag 1.

Søer og åer indgår som del af det samlede naturareal og er ikke udskilt som en selvstændig kategori, selv om en række kommuner uden kystlinje kan have mange sø- og vandløbsaktiviteter. Friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger relateret til søer og vandløb indgår på lige vilkår i kapitlet 5.

Den juridiske adgang til naturen er en forudsætning for friluftsliv. Men den formelle adgang er forskellig alt efter, hvem der ejer naturen, og hvilken type natur der er tale om.

På statslige og kommunale arealer må man generelt gerne gå overalt, dvs. i skovbunden, langs åer, på heden, klitterne og engene, hvis ikke der er særlige hensyn der taler imod. På private arealer er adgangen oftest begrænset til adgang på stierne. Man må altså ikke gå i privatejede skovbunde, på enge eller langs åer. I forhold til landbrugsjord, hvor der ud over markveje og stier generelt ikke er adgang, er der den væsentlige undtagelse, at man gerne må gå på udyrkede landbrugsarealer, hvis der er lovlig adgang til dem.

Mængden af offentlig og privatejet natur er dermed afgørende for muligheden for og kvaliteten af friluftsliv.

¹ Friluftsrådet (2013): Fakta om friluftslivet i Danmark.

4.2 Naturareal i kommunerne

Naturarealet i kommunerne varierer fra Thisted Kommune med landets største naturareal på 44.240 hektar til Frederiksberg Kommune med landets mindste naturareal på 34 hektar². De 10 kommuner med mindst naturareal er alle kommuner fra Storkøbenhavn.

Tabel 4.2.1 Oversigt over de 10 kommuner med mest naturareal.

Kommuner med <u>mest</u> naturareal	
Thisted Kommune	44.240 ha
Viborg Kommune	42.350 ha
Ringkøbing-Skjern Kommune	41.970 ha
Varde Kommune	41.910 ha
Herning Kommune	39.640 ha
Silkeborg Kommune	33.330 ha
Vejle Kommune	29.130 ha
Jammerbugt Kommune	27.340 ha
Aalborg Kommune	27.040 ha
Tønder Kommune	25.740 ha

Tabel 4.2.2 Oversigt over de 10 kommuner med mindst naturareal

Kommuner med <u>mindst</u> naturareal	
Dragør Kommune	473 ha
Gladsaxe Kommune	414 ha
Brøndby Kommune	361 ha
Gentofte Kommune	330 ha
Glostrup Kommune	290 ha
Hvidovre Kommune	224 ha
Vallensbæk Kommune	183 ha
Herlev Kommune	100 ha
Rødovre Kommune	83 ha
Frederiksberg Kommune ³	34 ha

2 Danmarks Statistik har opdateret deres arealdata og ændret metode. I 2021-analysen var arealdata fra 2018; i nærværende 2023 analyse er arealdata fra 2021. Også derfor er der afvigelser mellem 2021 og 2023 analysens arealdata.

3 Der er mindre afvigelser mellem 2021 og 2023 analyserne. For Frederiksberg Kommune er der en større afvigelse, idet Danmarks Statistiks metodeændring betyder, at arealer, som i 2021 blev beregnet som "park" og dermed ikke indgik i naturarealet, i 2023 analysen bliver beregnet som "skov" og dermed indgår i naturarealet. I vores 2021 analyse havde Frederiksberg Kommune således kun 6 ha naturareal men i 2023 analysen 34 ha naturareal.

4.3 Kystlinje i kommunerne

Kommunernes kystlinje varierer fra Vordingborg Kommune med landets længste kystlinje på 398 kilometer til Vallensbæk Kommune med landets korteste kystlinje på 0,7 kilometer.

Derudover er der 22 kommuner, der slet ikke har kystlinje: Albertslund, Allerød, Ballerup, Billund, Egedal, Favrskov, Frederiksberg, Furesø, Gladsaxe, Glostrup, Herlev, Herning, Hillerød, Høje-Taastrup, Ikast-Brandø, Rebild, Ringsted, Rødovre, Silkeborg, Skanderborg, Sorø og Vejen Kommuner⁴.

Tabel 4.3.1 Oversigt over de 10 kommuner med mest kystlinje

Kommuner med <u>mest</u> kystlinje	
Vordingborg Kommune	398 km
Guldborgsund Kommune	332 km
Lolland Kommune	307 km
Thisted Kommune	258 km
Sønderborg Kommune	258 km
Ringkøbing-Skjern Kommune	249 km
Aalborg Kommune	233 km
Slagelse Kommune	221 km
Skive Kommune	207 km
Morsø Kommune	201 km

Tabel 4.3.2 Oversigt over de 10 kommuner med mindst kystlinje

Kommuner med <u>mindst</u> kystlinje	
Hvidovre Kommune	12,7 km
Fredensborg Kommune	12,6 km
Gentofte Kommune	12,6 km
Solrød Kommune	11,8 km
Rudersdal Kommune	9,4 km
Hørsholm Kommune	9,0 km
Lyngby-Taarbæk Kommune	4,8 km
Ishøj Kommune	4,0 km
Brøndby Kommune	3,5 km
Vallensbæk Kommune	0,7 km

4 Vær opmærksom på, at søer og åer ikke indgår i kystlinje, men opgøres som areal og indgår i naturarealer.

4.4 Landbrugsarealer i kommunerne

Landbrugsarealer i kommunerne varierer fra Ringkøbing-Skjern Kommune med landets største landbrugsareal på 89.030 hektar til Glostrup og Rødovre Kommuner med landets mindste landbrugsareal på 10 hektar. Det er måske lidt overraskende, at der er landbrugsarealer i så mange kommuner i Region Hovedstaden, selv om det er forholdsvis små arealer. To kommuner har ingen landbrugsarealer; Frederiksberg og Gentofte Kommuner.

22 kommuner, fortrinsvis kommuner i Region Hovedstaden med få arealer i det hele taget til natur og landbrug, har mere naturareal end landbrugsareal. 76 kommuner har mere landbrugsareal end naturareal.

Tabel 4.4.1 Oversigt over de 10 kommuner med mest landbrugsareal.

Kommuner med <u>mest</u> landbrugsareal	
Ringkøbing-Skjern Kommune	89.030 ha
Tønder Kommune	82.244 ha
Viborg Kommune	80.580 ha
Herning Kommune	76.140 ha
Varde Kommune	68.011 ha
Lolland Kommune	67.430 ha
Aalborg Kommune	65.810 ha
Guldborgsund Kommune	62.060 ha
Aabenraa Kommune	61.581 ha
Vejle Kommune	59.970 ha

Tabel 4.4.2 Oversigt over de 10 kommuner med mindst landbrugsareal

Kommuner med <u>mindst</u> landbrugsareal	
Lyngby-Taarbæk Kommune	200 ha
Albertslund Kommune	113 ha
Hvidovre Kommune	83 ha
Herlev Kommune	73 ha
Brøndby Kommune	54 ha
Vallensbæk Kommune	52 ha
Københavns Kommune	43 ha
Gladsaxe Kommune	20 ha
Glostrup Kommune	10 ha
Rødovre Kommune	10 ha

4.5 Kommunalt ejet naturareal

Aarhus Kommune har mest kommuneejt naturareal med 2.395 hektar, mens Frederiksberg Kommune har mindst med 1 hektar.

18 kommuner ejer mindre end 100 hektar naturarealer, som ud over de 10 kommuner i nedenstående tabel, er Albertslund, Vallensbæk, Gentofte, Dragør, Hvidovre, Struer, Odder og Stevns Kommuner.

Tabel 4.5.1 Oversigt over de 10 kommuner med mest kommunalt ejt naturareal.

Kommuner med <u>mest</u> kommunalt ejt naturareal		
Kommune	Naturareal ialt	Kommunalt ejt
Aarhus Kommune	7.150 ha	2.395 ha
Herning Kommune	39.640 ha	2.278 ha
Esbjerg Kommune	13.640 ha	2.177 ha
Bornholms Regionskommune	15.620 ha	2.103 ha
Aalborg Kommune	27.040 ha	1.867 ha
Frederikshavn Kommune	24.070 ha	1.723 ha
Holstebro Kommune	22.090 ha	1.665 ha
Odense Kommune	5.410 ha	1.518 ha
Viborg Kommune	42.350 ha	1.295 ha
Vejle Kommune	29.130 ha	1.271 ha

Tabel 4.5.2 Oversigt over de 10 kommuner med mindst kommunalt ejt naturareal

Kommuner med <u>mindst</u> kommunalt ejt naturareal		
Kommune	Naturareal ialt	Kommunalt ejt
Ærø Kommune	1.512 ha	64 ha
Herlev Kommune	100 ha	61 ha
Faxe Kommune	9.720 ha	59 ha
Sorø Kommune	8.101 ha	57 ha
Glostrup Kommune	290 ha	55 ha
Tårnby Kommune	3.385 ha	33 ha
Lejre Kommune	5.360 ha	31 ha
Rødovre Kommune	83 ha	15 ha
Samsø Kommune	2.313 ha	12 ha
Frederiksberg Kommune	34 ha	1 ha

4.6 Statsejet naturareal

Der er mest statsejet natur i Thisted Kommune med 25.596 hektar. I Herlev Kommune er der intet statsejet naturareal, mens der i hhv. Vallensbæk og Faxe Kommuner kun er 2 og 5 hektar i hver kommune.

I 13 kommuner ejer staten under 100 hektar naturareal; i 37 kommuner ejer staten under 500 hektar naturareal, og i 57 kommuner ejer staten mindre end 1.000 hektar naturareal, herunder blandt andet i alle de fynske kommuner.

Tabel 4.6.1 Oversigt over de 10 kommuner med mest statsejet naturareal.

Kommuner med <u>mest</u> statsejet naturareal		
Kommune	Naturareal ialt	Statsejet
Thisted Kommune	44.240 ha	25.854 ha
Varde Kommune	41.910 ha	16.855 ha
Ringkøbing-Skjern Kommune	41.910 ha	12.163 ha
Tønder Kommune	25.740 ha	9.238 ha
Jammerbugt Kommune	27.340 ha	9.219 ha
Silkeborg Kommune	33.330 ha	8.156 ha
Lemvig Kommune	13.690 ha	7.762 ha
Viborg Kommune	42.350 ha	6.948 ha
Gribskov Kommune	9.431 ha	6.839 ha
Hillerød Kommune	8.420 ha	6.382 ha

Tabel 4.6.2 Oversigt over de 10 kommuner med mindst statsejet naturareal.

Kommuner med <u>mindst</u> statsejet naturareal		
Kommune	Naturareal ialt	Statsejet
Rødovre Kommune	83 ha	54 ha
Køge Kommune	6.270 ha	47 ha
Frederiksberg Kommune	34 ha	32 ha
Brøndby Kommune	361 ha	29 ha
Nyborg Kommune	4.700 ha	17 ha
Ballerup Kommune	585 ha	14 ha
Ishøj Kommune	491 ha	12 ha
Stevns Kommune	3.150 ha	11 ha
Faxe Kommune	9.720 ha	5 ha
Vallensbæk Kommune	183 ha	2 ha

4.7 Privatejet naturareal

Viborg Kommune har mest privatejet naturareal med 34.107 hektar, mens Frederiksberg Kommune har mindst med 1 hektar. De 18 kommuner med mest privatejet naturareal er alle jyske kommuner; på 19. pladsen kommer Guldborgsund Kommune.

Tabel 4.7.1 Oversigt over de 10 kommuner med mest privatejet naturareal.

Kommuner med <u>mest</u> privatejet naturareal		
Kommune	Naturareal ialt	Privatejet
Viborg Kommune	42.350 ha	34.107 ha
Herning Kommune	39.640 ha	31.522 ha
Ringkøbing-Skjern Kommune	41.970 ha	28.658 ha
Vejle Kommune	29.130 ha	25.287 ha
Silkeborg Kommune	33.330 ha	24.057 ha
Varde Kommune	41.910 ha	23.802 ha
Aalborg Kommune	27.040 ha	23.714 ha
Syddjurs Kommune	22.020 ha	19.340 ha
Mariagerfjord Kommune	20.170 ha	19.160 ha
Norddjurs Kommune	19.520 ha	18.363 ha

Tabel 4.7.2 Oversigt over de 10 kommuner med mindst privatejet naturareal

Kommuner med <u>mindst</u> privatejet naturareal		
Kommune	Naturareal ialt	Privatejet
Vallensbæk Kommune	183 ha	87 ha
Hvidovre Kommune	224 ha	72 ha
Gladsaxe Kommune	414 ha	61 ha
Albertslund Kommune	1.037 ha	49 ha
Dragør Kommune	473 ha	49 ha
Herlev Kommune	100 ha	39 ha
Glostrup Kommune	290 ha	31 ha
Gentofte Kommune	330 ha	24 ha
Rødovre Kommune	83 ha	14 ha
Frederiksberg Kommune	34 ha	1 ha

4.8 Delkonklusion: Forudsætninger for friluftsliv i kommunerne

Analysens konklusioner om forudsætninger for friluftsliv er en vurdering af kommunerne set som areal og ikke som myndighed. Få kommuner har meget af det hele; naturareal, kystlinje, landbrugsareal og offentligt ejet natur.

Naturareal og ejerskab til natur er relativt statiske størrelser, som ikke ændres afgørende på kort sigt. Det gælder særligt for bykommuner, men også for øvrige kommuner.

Selv om kommuner har mulighed for det, spiller staten, Den Danske Naturfond og andre fonde generelt en større rolle end kommunerne vedrørende opkøb og omlægning af produktionsarealer til naturarealer. Når staten eller kommuner, evt. via EU-midler, foretager offentlige investeringer i opkøb eller omlægning af produktionsarealer til eksempelvis urørt skov, privat skovrejsning eller udtagning af lavbundslande fra produktion, er det vigtigt at sikre offentlig adgang for friluftsliv. Gerne så der her gælder samme regler for adgang og friluftsliv som på offentligt ejede naturarealer.

Tre kommuner scorer maksimumpoint for forudsætninger for friluftsliv, mens 15 kommuner scorer 17 ud af 18 point.

I tabel 4.9 ses de grænseværdier, der afgør, hvorvidt en kommune har under middel, middel eller over middel forudsætninger for friluftsliv. På kortet (figur 4.1) kan man se fordelingen af henholdsvis 29 kommuner under middel, 38 kommuner middel og 31 kommuner over middel forudsætninger for friluftsliv.

26 af de kommuner, der har de bedste forudsætninger for friluftsliv, er placeret i Jylland. De øvrige fem kommuner er Bornholm, Faaborg-Midtfyn, Guldborgsund, Næstved og Vordingborg.

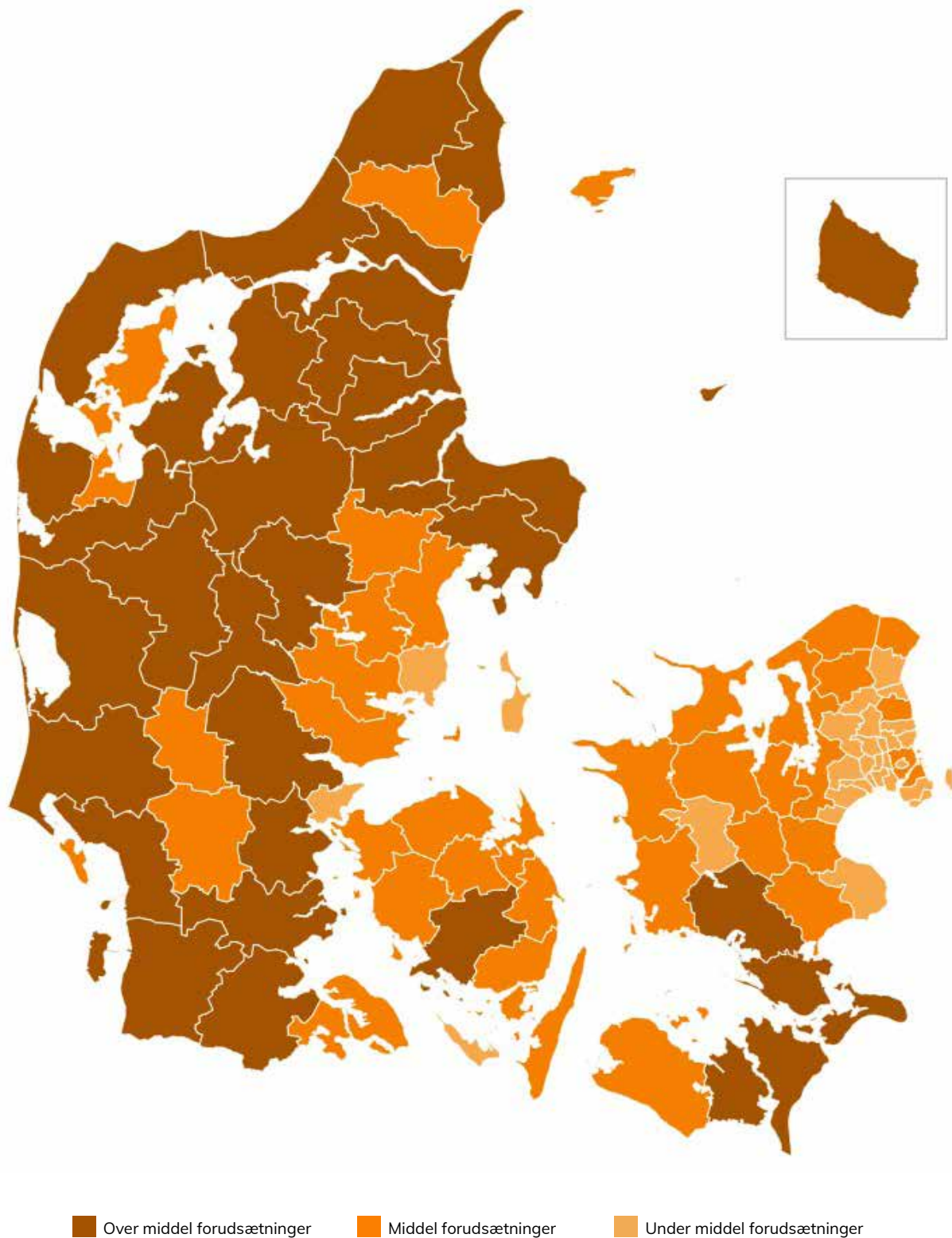
Tabel 4.8 Oversigt over de 18 kommuner med bedste forudsætninger for friluftsliv

Kommuner med bedst forudsætninger for friluftsliv	
Haderslev Kommune	18
Ringkøbing-Skjern Kommune	18
Tønder Kommune	18
Esbjerg Kommune	17
Frederikshavn Kommune	17
Hjørring Kommune	17
Holstebro Kommune	17
Jammerbugt Kommune	17
Mariagerfjord Kommune	17
Norddjurs Kommune	17
Skive Kommune	17
Syddjurs Kommune	17
Thisted Kommune	17
Varde Kommune	17
Vejle Kommune	17
Viborg Kommune	17
Aabenraa Kommune	17
Aalborg Kommune	17

Tabel 4.9 Afgrænsningen mellem under middel, middel og over middel forudsætninger for friluftsliv.

Afgrænsning i gruppering af data			
	Under middel	Middel	Over middel
Naturareal i kommunen	3.740 ha og mindre	Større end 3.740 ha og mindre end 12.790 ha	12.790 ha og større
Kystlinje i kommunen	15,4 km og mindre	Større end 15,4 km og mindre end 120,7 km	120,7 km og større
Landbrugsareal i kommunen	8.431 ha og mindre	Større end 8.431 ha og mindre end 37.480 ha	37.480 ha og større
Naturareal i kommunen ejt af kommunen	179 ha og mindre	Større end 179 ha og mindre end 480 ha	480 ha og større
Naturareal i kommunen ejt af staten	334 ha og mindre	Større end 334 ha og mindre end 1.750 ha	1.750 ha og større
Naturareal i kommunen ejt af private	2.480 ha og mindre	Større end 2.480 ha og mindre end 11.112 ha	11.112 og større

Forudsætninger for friluftsliv i kommunerne

Figur 4,1 Kort over kommunernes forudsætninger for friluftsliv

5. Kommunerens indsats for friluftsliv

I dette kapitel anvendes data om friluftsfaciliteter og ruter fra Geo-Danmark (Geofa). Data om mærkningsordninger er dels Friluftsrådets mærkningsordninger og dels UNESCO's Geoparker og biosfæreområder i Danmark.

5.1 Friluftsfaciliteters, ruters og mærkninger betydning for friluftsliv

Naturen er den vigtigste arena for idræt og fysisk aktivitet, og gå- og vandreture samt cykling (ikke som transport) er de mest praktiserede aktiviteter⁵. Mængde og type af offentligt tilgængelige friluftsfaciliteter og ruter har således stor betydning for muligheden for at benytte naturen til aktiviteter og ophold.

Adgang på private arealer er generelt betinget af, at der er stier. Det er formelt set ikke tilfældet for offentlige arealer, men for den folkelige adgang til naturen, er stier også afgørende på de offentlige arealer; Jo flere stier, der er, desto større er også den reelle adgang til naturen. I denne analyse opgøres stier, dvs. den fysiske manifestation, ikke direkte. I stedet opgøres længden af ruter i kilometer.

5 Idrættens Analyseinstitut (2016 og 2020): Danskernes motions- og sportsvaner og Ibsen, Høyer-Kruse, Elmose-Østerlund (2021): Danskernes bevægelsesvaner og motiver for bevægelse.

For øvrige friluftsfaciliteter som sheltere, madpakkehuse og optagningspladser gælder tilsvarende, at jo flere faciliteter, der er, desto bedre er den reelle adgang til naturen. Man kan sige det på den måde, at jo flere friluftsfaciliteter, der understøtter adgangen til naturen, desto nemmere og mere attraktivt bliver det for stadig større dele af befolkningen at komme ud i naturen.

Det samme gælder for mærkninger under Friluftsrådets mærkningsordninger, som er de mest kendte, udbredte og anerkendte mærkninger til anerkendelse af institutioner, skoler og kommuner, som gør en ekstra indsats for friluftsliv: Grønne Spirer, Grøn Skole, Blå Flag, Danske Naturparker, Badepunkt og Vinterbadepunkt. Hertil kommer endvidere UNESCO mærkede Geoparker og Biosfæreområder. Nationalparker og nationalparker indgår ikke i analysen, da de er statsligt udpegede områder, som kommunerne ikke har indflydelse på.

Tilsammen er friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger med til at udvide mulighederne og dermed også rammerne for at opleve og nyde naturen. Det gælder især for de personer eller grupper, som ikke kommer så meget i naturen, eller for personer eller grupper, som har nogle praktiske begrænsninger, der stiller krav til friluftsfaciliteter. Det kan fx være naturvante borgere, børnehaver og skoleklasser, småbørnsfamilier og personer med funktionsnedsættelser.

Mærkningsordninger for natur og friluftsliv

Grønne Spirer

Grønne Spirer er Friluftsrådets grønne mærkningsordning for dagplejere, vuggestuer og børnehaver. Grønne Spirer fokuserer på udeliv, natur og miljø og en grøn og sund hverdagskultur i institutionerne.

Grøn Skole

Grøn Skole er Friluftsrådets undervisningsprogram for uddannelse i bæredygtig udvikling med natur, miljø og udeliv som centrale omdrejningspunkter.

Danske Naturparker

Danske Naturparker er Friluftsrådets kvalitetsstempel for større sammenhængende naturområder, der udvikler natur, friluftsliv og lokal identitet.

Blå Flag

Blå Flag er en international miljømærkningsordning, der administreres af Friluftsrådet, som garanterer, at stranden arbejder for at sikre vores fælles natur og miljø.

Badepunkt

Badepunkt er en nordisk mærkningsordning for badesteder med rent badevand, høj badesikkerhed, basal infrastruktur og med mulighed for særlige frilufts-, natur- eller kulturoplevelser. Badepunkt administreres af Friluftsrådet.

Vinterbadepunkt

Vinterbadepunkt har samme rammebetingelser som Badepunkt og er en mulighed for at få et badepunktflag for vinterbadesteder. Vinterbadepunkt administreres af Friluftsrådet.

UNESCO Biosfæreområder

Biosfæreområder er modelområder for bæredygtig udvikling og udover naturbeskyttelse har det også sigte på social og økonomisk udvikling.

UNESCO Geoparker

Geoparker har fokus på et områdes specifikke landskab – jordens fysiske struktur, aktiviteter som vulkaner og jordskælv, og jordens historie, og på samspillet mellem landskab og mennesker.

Der er 47.644 kilometer rekreative ruter i Danmark. Undervandsruter fylder ikke meget men er medtaget for at synliggøre også denne type rute.

Tabel 5.2.2 ruter i Danmark fordelt på type og samlet længde.

Ruter i Danmark	
Cykelrute	20.209 km
Vandrerute ⁵	18.303 km
Sejlrute	4.310 km
Riderute	2.736 km
Mountainbikerute	1.306 km
Løberute	595 km
Skirute	184 km
Undervandsrute	0,7 km

Tabel 5.2.3 Mærkningsordninger for natur og friluftsliv

Mærkningsordninger for natur og friluftsliv		
Mærkningsordning	Antal kommuner	Antal mærkninger
Grønne Spirer ⁶	77	312
Blå Flag	44	168
Grøn Skole	75	121
Badepunkt	14	68
Danske Naturparker ⁷	26	27 (16 parker)
Vinterbadepunkt	4	6
UNESCO Geoparker og Biosfæreområder ⁸	5	5 (2 parker og 1 område)

5 Opgørelsen af vandreruter inkluderer GeoFa-rutetyperne vandrerute, motionsrute og rekreativ sti.

6 Opgørelsen af antal "Grønne"-spirer og "Grøn Skole"-mærkninger omfatter de daginstitutioner/skoler, som er tildelt en "Grønne Spirer"/"Grøn-Skole"-mærkning.

7 Der er 16 Danske Naturparker, hvoraf syv naturparker er ejet af 2-4 kommuner; derfor 26 kommuner. Lolland Kommune er (med-) ejer af to naturparker; derfor 27 mærkninger i 26 kommuner. Naturpark Christiansø indgår i antal mærkninger, men er ikke del af en kommune.

8 Der er tre parker/områder, hvoraf én ejes af tre kommuner; derfor fem antal mærkninger.

5.2 Friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger i Danmark

Der er 8.381 offentligt tilgængelige friluftsfaciliteter i Danmark. Heri indgår 30 forskellige typer faciliteter, som præsenteres i tabel 5.2.1. Typerne varierer meget fra fysiske konstruktioner til afmærkede eller brugerdefinerede arealer.

Tabel 5.2.1 Friluftsfaciliteter i Danmark fordelt på type og antal.

Friluftsfaciliteter i Danmark	
Shelter	1.271
Borde-bænke / picnic	1.262
Bålplads	968
Tørvejrsum / madpakkehus	591
Teltplads	574
Badestrand / badested	428
Hundeskov / hundepark / fritløbsareal	420
Friteltningsareal	377
Vandpost	371
Fugletårn / udsigtstårn	326
Frit fiskeri	323
Orienteringsrute startpunkt	289
Bålhytte	271
Ophaler- og isætningsplads til både, kajaker, kano mv.	197
Kano- og kajakrasteplads	162
Naturlegeplads	162
Slæbested	103
Kælkebakke	102
Oplevelsespunkt	34
Dykkerspot	28
Windsurf-område	24
Naturbase	23
Kitesurf-område	16
Snorkelsti eller snorkelområde	14
Hesteophold	11
Kano/kajak overnatningsplads	10
Badebro	9
Fiskeplatform	8
Hængekøjelund	4
Undervandsjagtspot	3

5.3 Friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger i kommunerne

Antal friluftsfaciliteter i kommunerne varierer fra Vordingborg Kommune med flest friluftsfaciliteter på 461, mens Herlev Kommune kun har en og Hvidovre Kommune ingen facilitet. Det skal bemærkes, at variationen mellem kommunerne kan skyldes, at der er tale om frivillige indberetninger til GeoDanmark.

Tabel 5.3.1 Oversigt over de 10 kommuner med flest friluftsfaciliteter

Kommuner med <u>flest</u> friluftsfaciliteter	
Vordingborg Kommune	461
Esbjerg Kommune	363
Vejle Kommune	344
Vejle Kommune	321
Herning Kommune	313
Horsens Kommune	287
Rudersdal Kommune	255
Kolding Kommune	204
Hjørring Kommune	202
Varde Kommune	189

Tabel 5.3.2 Oversigt over de 10 kommuner med færrest friluftsfaciliteter

Kommuner med <u>færrest</u> friluftsfaciliteter	
Ishøj Kommune	12
Gentofte Kommune	11
Gladsaxe Kommune	11
Nyborg Kommune	10
Samsø Kommune	9
Glostrup Kommune	7
Rødovre Kommune	5
Frederiksberg Kommune	2
Herlev Kommune	1
Hvidovre Kommune	0

Når det kommer til længde af ruter, er Vejle Kommune i top med 2.293 km ruter. Herlev Kommune har som den eneste kommune ikke opgjort nogen ruter. Det skal bemærkes, at variationen mellem kommunerne kan skyldes, at der er tale om frivillige indberetninger til GeoDanmark.

Tabel 5.3.3 Oversigt over de 10 kommuner med flest kilometer ruter

Kommuner med <u>flest</u> kilometer ruter	
Vejle Kommune	2.293 km
Tønder Kommune	1.781 km
Vordingborg Kommune	1.484 km
Langeland Kommune	1.476 km
Thisted Kommune	1.346 km
Guldborgsund Kommune	1.269 km
Varde Kommune	1.233 km
Silkeborg Kommune	1.124 km
Jammerbugt Kommune	1.096 km
Aabenraa Kommune	1.085 km

Tabel 5.3.4 Oversigt over de 10 kommuner med færrest kilometer ruter

Kommuner med <u>færrest</u> kilometer ruter	
Hørsholm Kommune	36,9 km
Hvidovre Kommune	28,4 km
Gladsaxe Kommune	25,4 km
Brøndby Kommune	21,9 km
Glostrup Kommune	13,9 km
Gentofte Kommune	5,0 km
Rødovre Kommune	4,8 km
Frederiksberg Kommune	2,6 km
Ballerup Kommune	0,1 km
Herlev Kommune	0,0 km

De fleste kommuner i Danmark har mindst én mærkning under Friluftsrådets mærkningsordninger. Aalborg Kommune har med 35 flest mærkninger generelt og under Friluftsrådets mærkningsordninger⁹. Fem kommuner har hverken en mærkning under Friluftsrådet eller under UNESCO; Ballerup, Fanø, Glostrup, Herlev og Læsø Kommuner.

Tabel 5.3.5 Oversigt over de 11 kommuner med flest mærkninger

Kommuner med <u>flest</u> mærkninger	
Aalborg Kommune	35
Randers Kommune	29
Sønderborg Kommune	19
Norddjurs Kommune	18
Nordfyns Kommune	18
Skive Kommune	17
Kalundborg Kommune	16
Næstved Kommune	16
Ringkøbing-Skjern Kommune	15
Viborg Kommune	15
Aabenraa Kommune	15

⁹ Friluftsrådet har ændret opgørelsesmetode i forhold til 2021-analysen, hvilket betyder et databrud. I 2023-analysen indgår kun flagmærkninger under Friluftsrådets mærkningsordninger. Se bilag 2 for yderligere detaljer om frilufts- og naturmærkninger.

Tabel 5.3.6 Oversigt over de 17 kommuner med færrest mærkninger

Kommuner med <u>færrest</u> mærkninger	
Brønderslev Kommune	2
Dragør Kommune	2
Furesø Kommune	2
Greve Kommune	2
Hillerød Kommune	2
Hvidovre Kommune	2
Rudersdal Kommune	2
Solrød Kommune	2
Vallensbæk Kommune	2
Albertslund Kommune	1
Allerød Kommune	1
Billund Kommune	1
Brøndby Kommune	1
Egedal Kommune	1
Hørsholm Kommune	1
Samsø Kommune	1
Stevns Kommune	1

5.4 Ejerskab til friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger i kommunerne

Data om friluftsfaciliteter og ruter er fra GeoDanmark, hvor de primære indberettere er Naturstyrelsen og kommunerne – også på vegne af private og civilsamfundsorganisationer.

Registreringspraksis for ejerskab til friluftsfaciliteter er ikke entydig. Der er en underrepræsentation af private ejere (herunder civilsamfundsorganisationer), hvilket betyder, at der for den enkelte facilitet kan være en lille usikkerhed om, hvem der har ejerskabet til den. Tallene er dog overordnet set retvisende med kommunerne og staten som de altdominerende ejere. For en tredjedel af ruterne gælder, at der ikke er et entydigt ejerskab og/eller at ruter driftes i partnerskaber mellem statslige, kommunale og private lodsejere. Sådan er virkeligheden, men det betyder også, at der ikke er en præcis opgørelse over kommunalt ejede ruter. Som proxy for kommuneejede ruter benyttes derfor totalsummen af ruter for en kommune minus de statsejede ruter, idet kommunen er den dominerende ejer/ansvarlige for de øvrige ruter.

For Friluftsrådets mærkningsordninger Grønne Spirer og Grøn Skole gælder, at et mindre antal mærkninger er til ikke-kommunale institutioner som privatskoler, statsgymnasier mv., som ligger inden for kommunen. Tallene er dog overordnet set retvisende med kommunerne som de altdominerende ejere. Ejerskab er ikke vigtigt for friluftsbrygerne, men det er relevant at se på, når man skal se på kommunernes indsats som myndighed.

Tabel 5.4.1 De 10 kommuner med flest kommunalt ejede friluftsfaciliteter,

Kommuner med flest kommunalt ejede friluftsfaciliteter	
Vordingborg Kommune	400
Esbjerg Kommune	343
Vejle Kommune	327
Herning Kommune	291
Horsens Kommune	260
Vejle Kommune	229
Rudersdal Kommune	156
Kolding Kommune	149
Varde Kommune	148
Hjørring Kommune	143

Tabel 5.4.2 De 10 kommuner med flest kommunalt ejede ruter

Kommuner med flest kommunalt ejede ruter	
Vejle Kommune	1.993 km
Tønder Kommune	1.645 km
Langeland Kommune	1.434 km
Vordingborg Kommune	1.270 km
Favrskov Kommune	916 km
Varde Kommune	902 km
Guldborgsund Kommune	901 km
Randers Kommune	881 km
Aabenraa Kommune	855 km
Lolland Kommune	842 km

Tabel 5.4.3 De kommuner med flest kommunalt ejede mærkninger

Kommuner med flest kommunalt ejede mærkninger	
Aalborg Kommune	35
Randers Kommune	29
Sønderborg Kommune	19
Norddjurs Kommune	18
Nordfyns Kommune	18
Skive Kommune	17
Kalundborg Kommune	16
Næstved Kommune	16
Ringkøbing-Skjern Kommune	15
Viborg Kommune	15
Aabenraa Kommune	15

5.5 Friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger i forhold til kommunernes befolkningsstørrelse

De absolutte tal i de forrige afsnit siger noget om mængden af friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger i den enkelte kommune. Men det siger ikke noget om kommunernes forudsætninger.

Det er logisk, at kommuner med store naturarealer også har mange friluftsfaciliteter og mange ruter, jf. tabel 5.3.1 og tabel 5.3.3. Derfor dominerer arealmæssigt store kommuner denne type opgørelser. Endelig er det også logisk at kommuner med mange daginstitutioner og skoler har mange mærkninger under Friluftsrådets mærkningsordninger, jf. tabel 5.3.5.

I dette afsnit vil vi benytte befolkningsstørrelse til at sammenligne kommunernes indsats for friluftsliv i forhold til deres kapacitet. Her inddrager vi derfor befolkningstallet for at sammenligne kommunerne på et ensartet grundlag i forhold til de faktorer, som kommunen selv har direkte indflydelse på; kommunalt ejede friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger.

Tabel 5.5.1 Oversigt over de 10 kommuner med flest kommunalt ejede friluftsfaciliteter pr. 10.000 indbyggere

Kommuner med flest kommunalt ejede friluftsfaciliteter pr. 10.000 indbyggere	
Vordingborg Kommune	88,0
Vejle Kommune	76,2
Langeland Kommune	72,7
Billund Kommune	41,4
Herning Kommune	32,4
Fanø Kommune	32,1
Jammerbugt Kommune	30,2
Esbjerg Kommune	29,6
Varde Kommune	29,6
Rudersdal Kommune	27,3

Tabel 5.5.2 Oversigt over de 10 kommuner med flest kommunalt ejede ruter pr. 10.000 indbyggere

Kommuner med flest kommunalt ejede ruter pr. 10.000 indbyggere	
Langeland Kommune	1.158 km
Fanø Kommune	667 km
Tønder Kommune	446 km
Ærø Kommune	419 km
Samsø Kommune	284 km
Vordingborg Kommune	280 km
Morsø Kommune	266 km
Lolland Kommune	211 km
Odder Kommune	198 km
Favrskov Kommune	186 km

Tabel 5.5.3 Oversigt over de 10 kommuner med flest kommunalt ejede mærkninger pr. 10.000 indbyggere

Kommuner med flest kommunalt ejede mærkninger pr. 10.000 indbyggere	
Langeland Kommune	8,9
Ærø Kommune	8,3
Nordfyns Kommune	6,0
Norddjurs Kommune	4,9
Lemvig Kommune	4,7
Lejre Kommune	4,5
Skive Kommune	3,8
Kalundborg Kommune	3,3
Lolland Kommune	3,0
Randers Kommune	2,9

5.6 Delkonklusion: Kommunernes indsats for friluftsliv

Analysens konklusioner om kommunernes indsats for friluftsliv viser, at det er relativt få kommuner, som både har stort antal friluftsfaciliteter, mange kilometer ruter og mange mærkninger. Igen er der tydelige forskelle mellem land- og bykommuner dog med den væsentlige forskel, at for mærkninger er det befolkningstal og ikke, om en kommune er en land- eller bykommune, der er afgørende. Seks kommuner scorer maksimumpoint for indsats for friluftsliv, mens fem kommuner scorer 17 ud af 18 point.

I tabel 5.7 ses de grænseværdier, der afgør, hvorvidt en kommune har under middel, middel eller over middel indsats for friluftsliv.

31 kommuner ligger over middel, 38 kommuner middel og 29 kommuner under middel. Af de 31 kommuner over middel er der 22 jyske, 6 fynske, inklusive Langelands Kommune, samt Vordingborg, Lolland og Bornholms Kommuner.

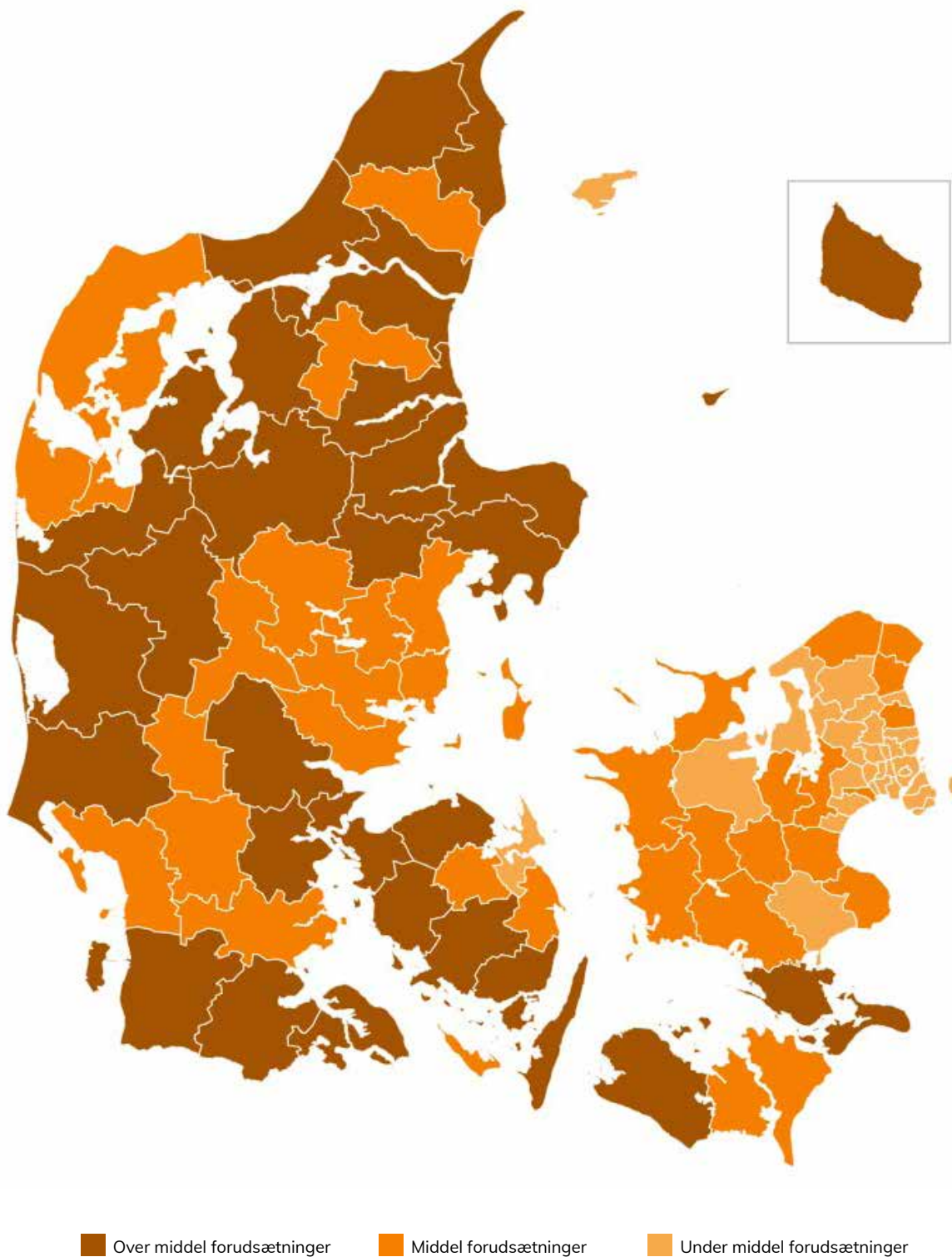
Tabel 5.6 Oversigt over de 11 kommuner med størst indsats for friluftsliv.

Kommuner der gør størst indsats for friluftsliv	
Frederikshavns Kommune	18
Langeland Kommune	18
Ringkøbing-Skjern Kommune	18
Tønder Kommune	18
Varde Kommune	18
Vordingborg Kommune	18
Bornholms Regionskommune	17
Lolland Kommune	17
Mariagerfjord Kommune	17
Svendborg Kommune	17
Aabenraa Kommune	17

Tabel 5.7 Afgrænsningen mellem under middel, middel og over middel indsats for friluftsliv.

Afgrænsning i gruppering af data			
	Under middel	Middel	Over middel
Antal friluftsfaciliteter	34 eller færre	Flere end 34 og færre end 92	92 eller flere
Kilometer ruter i kommunen	181,0 eller under	Mere end 181,0 og mindre end 596,8	596,8 eller derover
Antal mærkninger i kommunen	3 eller derunder	Flere end 3 og færre end 9	9 eller derover
Kommunalt ejede friluftsfaciliteter pr. 10.000 indbyggere	3,6 eller derunder	Flere end 3,6 og færre 11,0	11,0 eller flere
Kommunalt ejede ruter pr. 10.000 indbyggere	25,8 eller derunder	Mere end 25,8 og mindre end 101,4	101,4 eller derover
Mærkninger pr. 10.000 indbyggere	0,74 eller derunder	Flere end 0,74 og færre end 1,76	1,76 eller derover

Kommunernes indsats for friluftsliv

Figur 5.1 Kort over kommunernes indsats for friluftsliv

6. Konklusion

6.1 Det nationale perspektiv

Der er 1.056.488 hektar naturareal i Danmark. Heraf udgør skov 571.001 hektar. Eng, mose og andre våde naturtyper 234.736 hektar. Hede, overdrev, klit og andre tørre naturtyper 149.407 hektar. Søer 60.615 hektar og vandløb 40.729 hektar. Der er endvidere 2.544.179 hektar landbrugsjord i Danmark. Endelig har Danmark 8.489 kilometer kystlinje.

Den suverænt største ejer af naturarealer er private, herunder fonde mv., som ejer 792.387 hektar eller 75 procent af det samlede naturareal. Staten ejer 217.415 hektar eller 20,6 procent, mens kommunerne kun ejer 46.686 hektar eller 4,4 procent af det samlede naturareal i Danmark.

Der er 8.381 offentligt tilgængelige friluftsfaciliteter i Danmark. Der indgår 30 forskellige typer faciliteter, der understøtter friluftsliv til lands, til vands og i luften. De hyppigste typer er sheltere (1.271), borde- og bænkesæt (1.262) og bålpladser (968).

Til trods for at kommunerne er de mindste ejere af naturarealer, ejer de flest friluftsfaciliteter med 5.401 eller 64,4 procent, efterfulgt af staten med 2.720 eller 32,5 procent, mens kun 260 eller 3,1 procent af friluftsfaciliteterne er registreret af private/civilsamfundsorganisationer.

Der er 47.643,7 kilometer rekreative ruter i Danmark fordelt på syv forskellige typer: 20.209 km cykelruter, 18.303 km vandrerruter, 4.310 km sejlruiter, 2.736 km rideruter, 1.306 km mountainbikeruter, 595 km løberuter, 184 km skiruter og 0,7 km undervandsruter.

Kommunerne ejer 36.584,5 km eller 76,8 procent af den samlede mængde ruter. Staten ejer 8.282,8 km svarende til 17,4 procent, mens 2.776,4 km svarende til 5,8 procent af den samlede mængde ruter er registreret hos private/civilsamfundsorganisationer.

Kun fem kommuner har ikke en frilufts- eller naturmærkning. I alt 707

institutioner, skoler og arealer i 93 kommuner er enten mærket under Friluftsrådets mærkningsordninger; Grønne Spirer, Grøn Skole, Blå Flag, Danske Naturparker, Badepunkt og Vinterbadepunkt, og/eller under UNESCO-mærkningsordningerne Geopark og Biosfæreområde¹⁰.

6.2 Danmarks bedste friluftskommuner

Den første og største forudsætning for friluftsliv er tilstedeværelsen af naturarealer. Uden natur intet friluftsliv. Det gælder også for tilstedeværelsen af landbrugsarealer, men her har friluftslivet dog væsentligt dårligere vilkår. Dernæst har ejerskab til naturarealer også stor betydning, idet der generelt er bedre muligheder for friluftsliv på offentligt ejede end på privatejede arealer.

Endelig har mængden af friluftsfaciliteter, ruter og frilufts- og naturmærkninger stor betydning for at gøre det attraktivt for såvel daginstitutioner, skoler og foreninger som for børnefamilier, personer med funktionsnedsættelser og befolkningen generelt at komme ud og nyde naturen.

Analysen sammenligner kommunerne på 12 forskellige variabler baseret på objektive og offentligt tilgængelige data.

De 12 variabler er delt op i to grupperinger:

1. **Forudsætninger for friluftsliv;** Seks variabler med objektive og relativt statiske faktorer for friluftsliv, hvor kommunen som myndighed kun har lille eller ingen indflydelse på. Staten og fonde har til gengæld stor indflydelse.
2. **Kommunernes indsats for friluftsliv;** Seks variabler med objektive men påvirkelige faktorer for friluftsliv, hvor kommunen som myndighed har stor indflydelse på.

¹⁰ Som følge af forskellige opgørelsesmetoder er 2021 og 2023 tal for mærkninger ikke sammenlignelige.

Tabel 6..2 Danmarks bedste friluftskommuner

Danmarks bedste friluftskommuner

De 30 kommuner der scorer over middel målt på både forudsætninger og indsats.

Kommune	Samlet score (12-36 point)
Ringkøbing-Skjern Kommune	36
Tønder Kommune	36
Frederikshavn Kommune	35
Varde Kommune	35
Mariagerfjord Kommune	34
Vordingborg Kommune	34
Aabenraa Kommune	34
Bornholms Regionskommune	33
Jammerbugt Kommune	33
Vejle Kommune	33
Haderslev Kommune	32
Herning Kommune	32
Hjørring Kommune	32
Holstebro Kommune	32
Norddjurs Kommune	32
Randers Kommune	32
Skive Kommune	32
Syddjurs Kommune	32
Viborg Kommune	32
Aalborg Kommune	32
Faaborg-Midtfyn Kommune	31
Kolding Kommune	31
Lolland Kommune	31
Vesthimmerlands Kommune	31
Guldborgsund Kommune	30
Langeland Kommune	30
Silkeborg Kommune	30
Sønderborg Kommune	30
Thisted Kommune	30
Svendborg Kommune	29

I delkonklusionerne for kapitel 4 og kapitel 5 kan man på kortene se placeringen af kommuner i forhold til hhv. forudsætninger for friluftsliv og kommunernes indsats for friluftsliv. I nedenstående kort kan man se kommunernes placering på tværs af de to grupperinger.

På tværs af alle variabler er der 30 kommuner, der scorer over middel og dermed er de bedste friluftskommuner i Danmark målt på både forudsætninger og aktive indsats. 39 kommuner placerer sig i middel kategorien, mens 29 kommuner placerer sig i kategorien under middel.

Den enkelte kommune, specielt deciderede bykommuner, har ingen eller kun lidt indflydelse på mængden af naturarealer i kommunen. 26 ud af 29 kommuner, der ligger under middel for friluftsliv ligger i Region Hovedstaden/Storkøbenhavn. Bykommuner har simpelthen ikke de samme forudsætninger for friluftsliv som kommuner med store naturarealer.

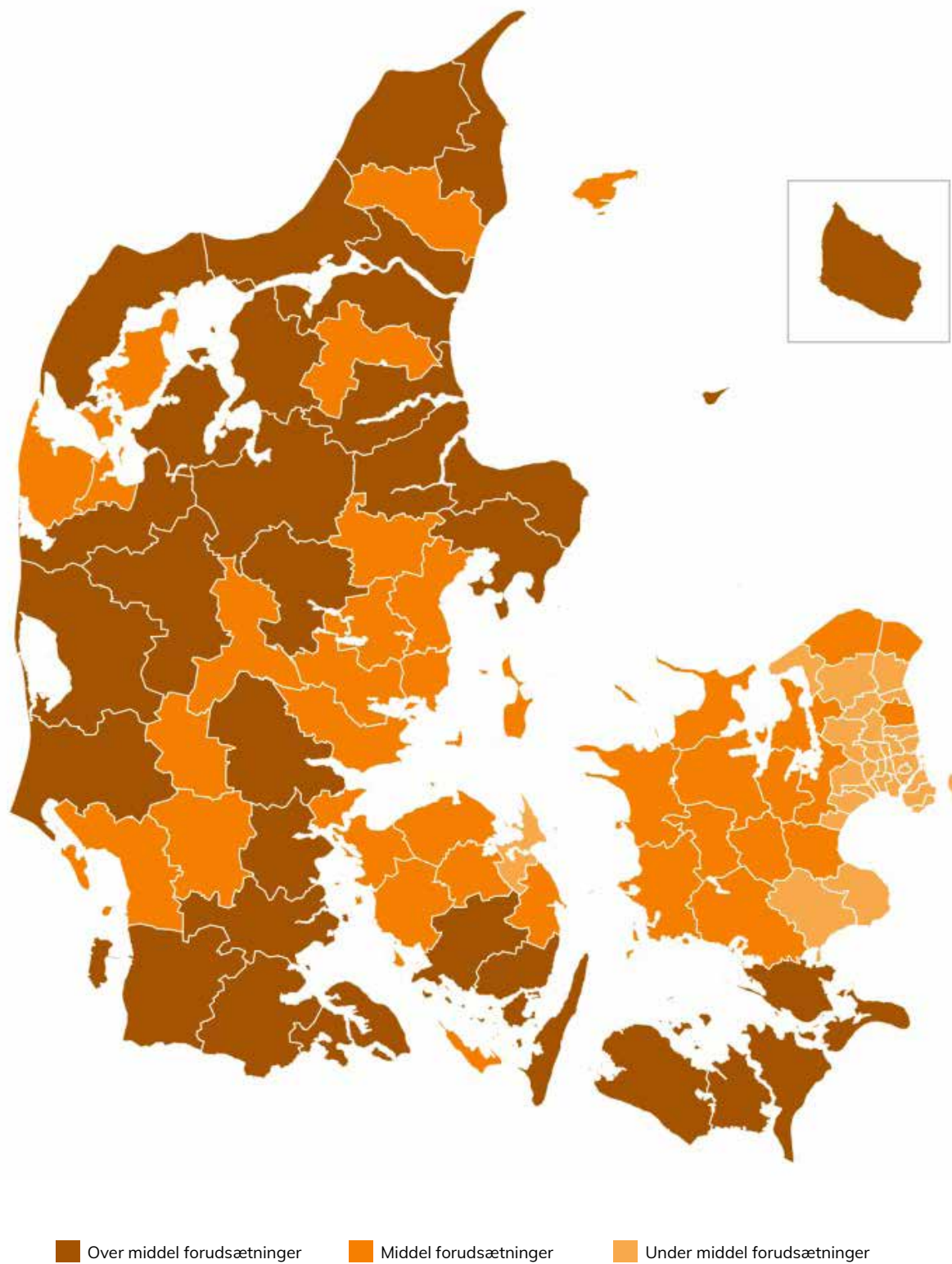
Jammerbugt, Langeland, Lolland, Svendborg og Sønderborg Kommuner formår at være blandt de 30 bedste friluftskommuner, selv om de ikke har over middel naturarealer. Omvendt, så formår Esbjerg, Ikast-Brande, Lemvig, Næstved og Rebild Kommuner ikke at være blandt landets bedste friluftskommuner, selv om de er blandt landets 31 kommuner med de bedste forudsætninger for friluftsliv.

Hos Guldborgsund, Haderslev, Silkeborg og Thisted Kommuner trækker deres forudsætninger for friluftsliv så meget op, at de formår at være blandt de 30 bedste friluftskommuner, selv om de ikke har over middel i indsats for friluftsliv. Omvendt, så er Assens, Favrskov, Fredericia, Middelfart og Nordfyns Kommuner ikke blandt de bedste friluftskommuner, selv om de er blandt de bedste i forhold til den aktive indsats.

8 ud af de 11 kommuner med flest mærkninger er også blandt de bedste friluftskommuner. Det drejer sig om Aalborg, Randers, Sønderborg, Norddjurs, Skive, Ringkøbing-Skjern, Viborg og Aabenraa Kommuner.

Alt i alt er der to kommuner, som scorer maksimumpoint både for forudsætninger for friluftsliv og for aktiv indsats for friluftsliv – og dermed deler prisen som DANMARKS BEDSTE FRILUFTSKOMMUNE: Ringkøbing-Skjern og Tønder Kommuner. På en delt tredjeplads med 35 ud af 36 mulige point ligger Frederikshavn og Varde Kommuner.

Danmarks bedste friluftskommuner

Figur 6.1 Kort over kommunernes forudsætninger og indsats for friluftsliv

7. TEMA: Formidling af natur

Tabel 7.2 Kommuner med flest kommunalt ejede formidlingsfaciliteter

Kommuner med flest kommunale formidlingsfaciliteter

Esbjerg Kommune	47
Jammerbugt Kommune	33
Aalborg Kommune	23
Mariagerfjord Kommune	22
Vordingborg Kommune	18
Fredericia Kommune	8
Viborg Kommune	8
Vejle Kommune	7
Rudersdal Kommune	5
Kalundborg Kommune	5

Tabel 7.3 Kommuner med flest kommunalt ejede formidlingsfaciliteter pr. 10.000 indbyggere

Kommuner med flest formidlingsfaciliteter pr. 10.000 indbyggere

Jammerbugt Kommune	8,6
Mariagerfjord Kommune	5,3
Esbjerg Kommune	4,1
Vordingborg Kommune	4,0
Langeland Kommune	2,4
Vallensbæk Kommune	2,4
Ishøj Kommune	1,7
Fredericia Kommune	1,5
Aalborg Kommune	1,0
Kalundborg Kommune	1,0

I den første analyse (2021) indgik formidling ikke. Det er dog en så væsentlig del af det at få flest mulige til at komme ud i naturen, at formidlingsfaciliteter indberettet til Geofa/GeoDanmark er medtaget som tema i 2023 analysen. Formidling indgår således ikke i analysen men alene som særskilt tema.

Formidling dækker over alle formidlingsfaciliteter, som er indrapporteret til Geofa/GeoDanmark. Som det fremgår af tabel 7.1 er der tale om meget forskelligartet formidling fra simple info-tavler og udstillinger til egentlige formidlingsbygninger som naturrum og formidlingscentre til bemandede naturcentre og naturskoler målrettet undervisning.

Tabel 7.1 Type og antal formidlingsfaciliteter

Info-tavler	126
Udstilling	113
Naturskole	60
Formidlingscenter	16
Naturcenter	9
Naturrum	5

Der er i alt 329 formidlingsfaciliteter. 238 kommunalt ejede formidlingsfaciliteter fordelt på 45 kommuner, 86 statsejede formidlingsfaciliteter fordelt på 44 kommuner, og fem formidlingsfaciliteter ejet af private/fonde.

Esbjerg Kommune har flest kommunalt ejede formidlingsfaciliteter efterfulgt af Jammerbugt og Aalborg Kommuner. 53 kommuner har ikke indrapporteret at have kommunalt ejede formidlingsfaciliteter. 54 kommuner har ingen statsligt ejede formidlingsfaciliteter.

Billedet ændrer sig lidt, når man ser på fordelingen af kommunale formidlingsfaciliteter pr. 10.000 indbyggere, hvor Jammerbugt Kommune indtager førstepladsen.

8. Udvikling fra 2021-2023

Selv om der givetvis er kommet flere faciliteter og ruter til siden 2021, er der næppe tvivl om, at ændringerne mellem 2021 analysen og nærværende 2023 analyse primært skyldes kommunernes forbedrede indberetninger til Geofa/GeoDanmark.

I 2021 var der indberettet godt 5.900 friluftsfaciliteter, hvilket i 2023 er steget til over 8.300. I 2021 var der indberettet knapt 34.000 kilometer ruter, som i 2023 er steget til over 47.600 kilometer ruter.

I tabel 8.1 kan man se, hvilke kommuner, som har størst øgning i antal faciliteter, og i tabel 8.2 hvilke kommuner, der har størst øgning i længde ruter. På Friluftsrådets hjemmeside kan man se tabeller med udviklingen for alle kommuner.

8.1 De 10 kommuner med størst udvikling i antal faciliteter fra 2021-2023

Kommuner med størst udvikling i antal faciliteter fra 2021-2023			
Kommune	Analyse 2021	Analyse 2023	Ændring
Vordingborg Kommune	125	461	336
Vejen Kommune	49	344	295
Horsens Kommune	93	287	194
Rudersdal Kommune	94	255	161
Kolding Kommune	54	204	150
Herning Kommune	171	313	142
Langeland Kommune	29	117	88
Guldborgsund Kommune	42	120	78
Hjørring Kommune	132	202	70
Tønder Kommune	55	121	66

8.2 Kommuner med størst udvikling i længden af ruter fordelt på kommuner fra 2021-2023

Kommuner med størst udvikling i antal kilometer ruter fra 2021-2023			
Kommune	Analyse 2021	Analyse 2023	Ændring
Langeland Kommune	41,7	1.476,4	1.434,7
Vordingborg Kommune	726,1	1.483,6	757,5
Vejle Kommune	1.588,8	2.293,0	704,3
Faaborg-Midtfyn Kommune	236,3	925,3	688,9
Svendborg Kommune	104,0	748,7	664,7
Kolding Kommune	169,7	784,1	614,4
Varde Kommune	666,5	1.233,0	566,6
Morsø Kommune	75,8	594,5	518,7
Skive Kommune	121,5	578,8	457,3
Assens Kommune	175,3	620,7	445,4

Bilag 1

Skov i kommunerne

Skovarealet i kommunerne varierer fra Silkeborg Kommune med landets største skovareal på 24.590 hektar til Frederiksberg Kommune med landets mindste skovareal på 34 hektar. De 10 kommuner med mindst skovareal er alle kommuner i region Hovedstaden, mens de 10 kommuner med mest skovareal alle er jyske kommuner. Først på 12. pladsen kommer Bornholms Regionskommune og bryder den jyske dominans.

Oversigt over de 10 kommuner med mest skov

Kommuner med <u>mest</u> skov	
Silkeborg Kommune	24.590 ha
Viborg Kommune	24.540 ha
Herning Kommune	22.960 ha
Vejle Kommune	19.950 ha
Ringkøbing-Skjern Kommune	16.840 ha
Ikast-Brande Kommune	16.550 ha
Varde Kommune	16.240 ha
Thisted Kommune	14.850 ha
Syddjurs Kommune	14.680 ha
Norddjurs Kommune	13.260 ha

Oversigt over de 10 kommuner med mindst skov

Kommuner med <u>mindst</u> skov	
Gentofte Kommune	210 ha
Gladsaxe Kommune	210 ha
Københavns Kommune	210 ha
Ishøj Kommune	180 ha
Solrød Kommune	170 ha
Hvidovre Kommune	100 ha
Vallensbæk Kommune	70 ha
Rødovre Kommune	60 ha
Herlev Kommune	50 ha
Frederiksberg Kommune	34 ha

Bilag 2

Mærkningsordninger for natur og friluftsliv

Oversigt over kommuner med flest Grønne Spirer-mærkninger

Kommuner med flest Grønne Spirer	
Randers Kommune	25
Aalborg Kommune	23
Viborg Kommune	13
Herning Kommune	10
Nordfyns Kommune	10
Næstved Kommune	10
Haderslev Kommune	9
Favrskov Kommune	8
Lejre Kommune	8
Ringkøbing-Skjern Kommune	8
Skive Kommune	8

Oversigt over kommuner med flest Blå Flag-mærkninger

Kommuner med flest Blå Flag	
Aabenraa Kommune	11
Norddjurs Kommune	9
Slagelse Kommune	9
Sønderborg Kommune	9
Nordfyns Kommune	9
Syddjurs Kommune	7
Vordingborg Kommune	7
Helsingør Kommune	7
Langeland Kommune	6
Lemvig Kommune	6
Skive Kommune	6

Oversigt over kommuner med flest Grøn Skole-mærkninger

Kommuner med flest Grøn Skole	
Aalborg Kommune	12
Aarhus Kommune	7
Frederiksberg Kommune	7
Bornholms Regionskommune	6
Sønderborg Kommune	5
Roskilde Kommune	5
Københavns Kommune	5
Næstved Kommune	4
Slagelse Kommune	4
Tønder Kommune	4

Oversigt over kommuner med flest Badepunkt-mærkninger

Kommuner med flest Badepunkt	
Frederikshavn Kommune	10
Kalundborg Kommune	10
Lolland Kommune	9
Varde Kommune	8
Assens Kommune	6
Ringkøbing-Skjern Kommune	6
Svendborg Kommune	5
Helsingør Kommune	4
Sorø Kommune	3
Langeland Kommune	2

Oversigt over kommuner med Vinterbadepunkt-mærkning

Kommuner med Vinterbadepunkt	
Lolland Kommune	3
Morsø Kommune	1
Næstved Kommune	1
Randers Kommune	1

Oversigt over kommuner med UNESCO geoparker og biosfæreområder

Kommuner med UNESCO Geoparker og biosfæreområder
Holstebro Kommune
Lemvig Kommune
Odsherred Kommune
Struer Kommune
Vordingborg Kommune

Oversigt over kommuner med Danske Naturparker-mærkning

Kommuner med Danske Naturparker	
• Lolland Kommune (2 parker) • Allerød Kommune • Dragør Kommune • Egedal Kommune • Fredericia Kommune • Frederikssund Kommune • Furesø Kommune • Guldborgsund Kommune • Hjørring Kommune • Holbæk Kommune • Holstebro Kommune • Kalundborg Kommune • Kolding Kommune	• København Kommune • Lemvig Kommune • Middelfart Kommune • Norddjurs Kommune • Nordfyns Kommune • Randers Kommune • Ringsted Kommune • Skive Kommune • Sorø Kommune • Stevn Kommune • Sønderborg Kommune • Tårnby Kommune • Varde Kommune

Bilag 3

Friluftsfaciliteter og ruter pr. kvadratkilometer naturareal

Oversigt over kommuner med flest friluftsfaciliteter pr. km² naturareal

Kommuner med flest friluftsfaciliteter pr. kvadratkilometer naturareal

Vallensbæk Kommune	8,2
Rudersdal Kommune	8,0
Rødovre Kommune	6,0
Frederiksberg Kommune	5,9
Furesø Kommune	5,5
Solrød Kommune	4,9
Brøndby Kommune	3,6
Vordingborg Kommune	3,5
Dragør Kommune	3,4
Gentofte Kommune	3,3

Oversigt over kommuner med færrest friluftsfaciliteter pr. km² naturareal

Kommuner med færrest friluftsfaciliteter pr. kvadratkilometer naturareal

Faxe Kommune	0,35
Lemvig Kommune	0,34
Viborg Kommune	0,34
Thisted Kommune	0,31
Læsø Kommune	0,27
Ikast-Brande Kommune	0,26
Syddjurs Kommune	0,25
Nyborg Kommune	0,21
Norddjurs Kommune	0,19
Holbæk Kommune	0,15

Oversigt over kommuner med flest kilometer ruter pr. km² naturareal

Kommuner med flest ruter pr. kvadratkilometer naturareal

Ishøj Kommune	27,1 km
Langeland Kommune	26,7 km
Vallensbæk Kommune	26,4 km
Roskilde Kommune	20,7 km
Rudersdal Kommune	18,7 km
Ærø Kommune	17,9 km
Greve Kommune	17,4 km
Solrød Kommune	14,2 km
Københavns Kommune	13,1 km
Hvidovre Kommune	12,7 km
Odder Kommune	12,7 km

Oversigt over kommuner med færrest kilometer ruter pr. km² naturareal

Kommuner med færrest ruter pr. kvadratkilometer naturareal

Frederikssund Kommune	2,06 km
Ringkøbing-Skjern Kommune	2,04 km
Halsnæs Kommune	1,65 km
Holsterbro Kommune	1,52 km
Gentofte Kommune	1,50 km
Nyborg Kommune	1,49 km
Læsø Kommune	1,43 km
Billund Kommune	1,42 km
Ikast-Brande Kommune	1,05 km
Faxe Kommune	0,59 km

Friluftsrådet

Friluftsrådet
Scandiagade 13 · 2450 København SV
Tlf. +45 33 79 00 79 · fr@friluftsradet.dk
www.friluftsradet.dk